

lelőhely (46. sz. lh.). Az autópálya 46+300 km-szelvényénél a nyomvonal keresztezi az Apátfalvára vezető országutat. Az út keleti oldalán több, ÉK-DNy irányú markáns, a környezetükből jelentős mértékben kiemelkedő dombhát található, melyek közül 3 is metszi az autópálya irányát. A felfedezett lelőhely a két Ny-i dombháton, és a köztük elhelyezkedő mélyebb völgyben található. A Ny felől számított második dombhátat követő mélyedésben már nem lehetett felszíni leleteket találni. A lelőhely intenzitása közepes, a leletek a nyomvonal teljes szélességét lefedték. A kerámia mintegy 90%-át a szarmata kori (4–5. sz.) leletek teszik ki. Néhány jellegzetes töredék egyértelműen a középső neolitikumra keltezhető. Ugyancsak kis mennyiségű lelet jelezte a késő avar, az Árpád-kori és az újkori település nyomait.

A nyomvonal 46+900–47+150 km-e között találtuk meg a 47. sz. lelőhely felszíni nyomait.

Az autópálya 47+000 km-szelvényénél a nyomvonal keresztezi a Makó-Csanádpalota országutat. A Palotai út északi és déli oldalán a Langó-tanyától É-ra és Ny-ra egy, a környezetéből alig kiemelkedő dombhát található. A dombhát párhuzamosan fut azzal a nagy és széles mederrel, amelynek közepén a szelidített és szabályozott Belezi-csatorna található. Ezen a magasparton helyezkedik el a felfedezett régészeti lelőhely, melynek intenzitása közepes. A felszíni leletek kisebb-nagyobb foltokban jelentkeztek, de folytonosságuk nem szakadt meg, kb. 95%-uk Árpád-kori, a többi szarmata és őskori kerámia volt.

Munkatársak: Mészáros Patrícia, Paluch Tibor, Sós-kuti Kornél, Wilhelm Gábor régészek (MFM), Benedek András, Pópity Dániel, Sátyay Emese, Tompa György régészhallgatók (SZTE), Katona Sándor, Kulcsár Kornél, Máté Genovéva, Nagy Norbert régésztechnikusok (MFM).

SZALONTAI CSABA

11. Apc határa

(Heves megye) Pa, Ő, Sza, A, Á, Kk

2005. március 1. és december 31. között több részletben terepbejárást végeztünk a Zagyva-völgy K-i oldalán. A település Város-rét, Mákföld, Kopasz-hegy, Tűzkút, Legdoman, Morgó, Szineg, Nagyasszony-árok, Voltér-völgy, Kolin-völgy határrészein, valamint az Apc-nagyhegy Miskolci oldal elnevezésű területén és a nyugati oldalán, továbbá a Zagyvavölgye Tsz területén összesen 17 lelőhelyet regisztráltunk.

A gyűjtött leletanyag: kovaleletek (magkő, penge, szilánkok, gyártási hulladékok, nyersanyagdarabok), patintott kőeszközök, fosszilis csontok, okkerrög, továbbá őskori, szarmata, avar, Árpád-kori, középkori kerámia.

A leletanyag a Dobó István Vármúzeumba került.

Konzulens: dr. Ringer Árpád.

Munkatársak: Gutay Mónika régészhallgató, Kerégyártó Gyula.

DOMBORÓCZKI LÁSZLÓ

12. Apostag, Szilas Kelet

(Bács-Kiskun megye) Sza

A lelőhelyen az M8-15. sz. út építéséhez kapcsolódóan 2005. április 18. és július 15. között megelőző feltárást végeztünk. Egy kb. 300×25 m-es területen feltártunk 34 árkot, 38 gödröt, 15 cölöplyukat, 3 kopolyát, 9 sírt a szarmata korszakból valamint egy újkori kutat. Az objektumok leletanyaga szegényes volt, a néhány rabolatlan sír és az árokrendszer környezetében elhelyezkedő gödrök kivételével, utóbbiakban kisméretű edény, fibulák és gyöngyök kerültek elő. A feltárást során bizonyossá vált, hogy egy szarmata település szélét találtuk meg a hozzá tartozó karámokkal, kopolyákkal és temetővel, valamint egy árokrendszert, mely feltehetőleg a szarmata terület védelmét biztosította. Az árokrendszer jól követhető a környezetről készült légi fotókon is, és megállapítható, hogy egy jelentős méretű „védmű” része lehetett. A feltárt területen még egymás közelében elhelyezkedő árkok ÉNy-DK irányban sugarasan kissé széttartanak, s alkalmazkodnak a környezeti viszonyokhoz. A területen hosszú ideig tartó, jelentős szarmata megtelepedéssel számolhatunk, ugyanis az árokrendszeren kívül nagy sírszámú temető azonosítható a légi fotók alapján.

A temető 9 sírját feltártuk. Egy részük körárkos. A sírokból fibulák, kisméretű edények és gyöngyök (nyakon és a csuklók tájékán) kerültek elő.

WICKER ERIKA

13. Aszód, Papi-földek

(Pest megye) U

A lelőhely az 1960-as évek óta ismert. Kalicz Nándor több mint egy évtizedes ásatás során a terepbejárásból ismert lelőhelynek csak egy kis részét tudta feltárni. Az ásatás befejezése óta számos lelet került be a múzeumba helyszíni szemléim során, amelyeket 1993 óta folyamatosan végzek. 2005. február 1-jén újabb részét ismertem meg a lelőhelynek, amely tehát jóval nagyobb, mint eredetileg hittük, és mint ahogy az MRT térkép (és az ennek alapján készült aszódi rendezési terv) jelöli.

KULCSÁR VALÉRIA

14. Árpás határa

(Győr-Moson-Sopron megye) R, B, Ró, Á, Kk, Kú

2005. március 15-én helyszíni szemlét végeztem régészeti hatástanulmány készítéséhez.

Apáca-domb: A község határának DNy-i részén nagy kiterjedésű mocsaras mélyedés található. A vizenyős lapályból ÉNy-DK-i irányú, hosszan elnyúló markáns domb emelkedik ki, amelynek teljes felszínén rézkori, római kori és Árpád-kori edénytöredékeket gyűjtöttem. Az őskori kerámia nagy része vastag falú, durva kivitelű házikerámia. A kiemelkedés magasabb részén régészeti objektumok világosan kirajzolódó foltjait észleltük. Helyenként nagyobb méretű faltapasz-

tás-darabok is kerültek elő őskori kerámiatöredékek kíséretében.

Félegyházi-domb: Korábban római kori temető és telepnyom került elő. A domb ÉNy-i és DK-i vizsgálható részén elszórtan középkori és kora újkori (újkori) edénytöredékeket gyűjtöttem. A leletek alapján feltehető, hogy ezzel a hellyel azonos a Mithay Sándor és Szőke Béla 1948-as jelentésében szereplő Telek vagy Hegy nevű dombvonulat, ahol középkori telepnyomot azonosítottak (XJM RA 33-69.).

Szőlőhegy (más néven Cigány-domb): A markáns dombvonulat teljes felszínén és a tőle ÉNy-ra, az Egyed felé vezető útig terjedő területen nagyszámú Árpád-kori és késő középkori cseréptöredéket (köztük számos cserépbogrács-töredéket) gyűjtöttem. A lelőhely tehát jóval nagyobb kiterjedésű, mint eddig gondoltuk. A dombvonulat gerincén a középkor mellett késő bronzkori edénytöredékek is előkerültek.

TAKÁCS KÁROLY

15. Árpás-Mórichida, Dombiföldek

(Győr-Moson-Sopron megye) Ró

A frankfurti Johann Wolfgang-Universitáttal és a jénai Friedrich Schiller-Universitáttal közösen végzett Mursella-projekt keretében műszeres lelőhelyfelderítést – palinológiai fúrásokat és geofizikai felmérést – végeztünk az egykori római város területén. A projekt az egykori római municipium kutatását célozta meg, amely magába foglalja a város kiterjedésének, szerkezetének vizsgálatát régészeti és egyéb természettudományos módszerekkel.

2005. május 31. és június 3. között dr. Heike Schneider (Jéna) vezetésével az egykori Rába medret keresve több ponton fúrásokat végeztünk a mai Rába töltésétől D-re, amelyek palinológiai elemzése egyelőre folyamatban van. Ugyanekkor a Rába több más pontján is helyszíni szemlét tartottunk a további, az egykori vízrajz rekonstrukciójához fontos pontjain, így Sobor, Kisbabot, Marcaltó Rába-partján.

2005. október 3–7. között Christina Salat (Frankfurt) végzett az egykori Mursella több területén geofizikai felmérést. Magnetométeres felmérés történt mintegy 4,2 ha területen. Ennek eredményeit kiegészítendő egy 20×40 m-es területen georadaros felmérés is készült. A geofizikai eredmények kiértékelése még folyamatban van.

A németországi kutatócsoport vezetője dr. Felix Teichner. A kutatásokban részt vett Molnár Attila.

Konzulens: dr. Szőnyi Eszter.

BÍRÓ SZILVIA

16. Ászár, Kossuth Lajos utca 26.

(Komárom-Esztergom megye) Ó, Á

Az 1777-ben Fellner Jakab tervei alapján épített katolikus templom K-i szomszédságában építkezés során eldőzerolták a templomhoz tartozó újkori temető jelen-

tős részét. A felszínen őskori és középkori cserepek is előkerültek, ami leletmentést tett szükségessé.

Az 2005. október 3–28. között folyó munka során 30×38 m-es felületet sikerült átvizsgálni. Az újkori sírok között egy feltehetőleg középkori veremre és egy valószínűleg ugyancsak középkori gödör részletére találtunk. A temető déli részében és azon túl is második világháborús lövészárkok voltak, melyek között két Árpád-kori kemence (az egyiknek cseréptapasztása volt), valamint egy Árpád-kori árok részlete és egy ugyancsak Árpád-kori gödör került felszínre.

A terület az őskorban és a középkorban is lakott volt, az objektumanyag nagy részét azonban részben az újkori temetkezésekkel, részben pedig az iskola építése során tönkretették.

PETÉNYI SÁNDOR

17. Baj, Ady Endre utca 10.

(Komárom-Esztergom megye) Ró

2005. október 12–21. között a tulajdonos bejelentése nyomán leletmentést végeztünk a telken. A kert nagy részét római kori kerámiatöredékek borították. A kert teljes hosszában kijelöltünk egy 20×2 m-es szelvényt, melyben 7 objektum feltárását sikerült azonosítanunk. Ezek betöltéséből nagyszámú kerámiatöredék, állatcsont és kevés téglatöredék került elő. Az első ásónyomban a szelvény középső részén rendezetlenül elhelyezkedő köveket figyeltünk meg, de nem álltak egymással kötésben s kötőanyag sem volt megfigyelhető rajtuk.

A kert K-i felében kijelölt árokban több kerámiatöredék került elő a felszínen, és három objektumot figyeltünk meg. A szelvény Ny-i végén egy kőkupac került elő, melyben a kövek nem voltak kötésben egymással, s kötőanyagot itt sem figyeltünk meg a köveken.

SCHMIDTMAYER RICHÁRD

18. Baj, Öregkovács-hegy

(Komárom-Esztergom megye) Kk

2005. június 15. és szeptember 15. között feltárást végeztünk a 0106 hrsz-ú területen. A munka során négy szelvényt nyitottunk a nemesi udvarház területén. Előkerült egy újabb boronaépület alapja (mérete: 5,5×2 m) a tavalyi főépülethez épített boronaalaptól 2,2 m-re D-re, egy kürtős kemence a hozzá tartozó munkagödörrel, valamint folytattuk egy korábban megtalált és részben már feltárt szemégtöredék bontását is.

PETÉNYI SÁNDOR

19. Bajánsenye, Vörösmarty utca 25.

(Vas megye) Kk

2005. november 15-én a Körmendi Rendőrkapitányságon egy Bajánsenyéről származó leletegyüttes azonosítását végeztük el. A szemle során 38 darab, 1660 és 1676 között vert császári ezüstpénzt (többségében I. Lipót 15